

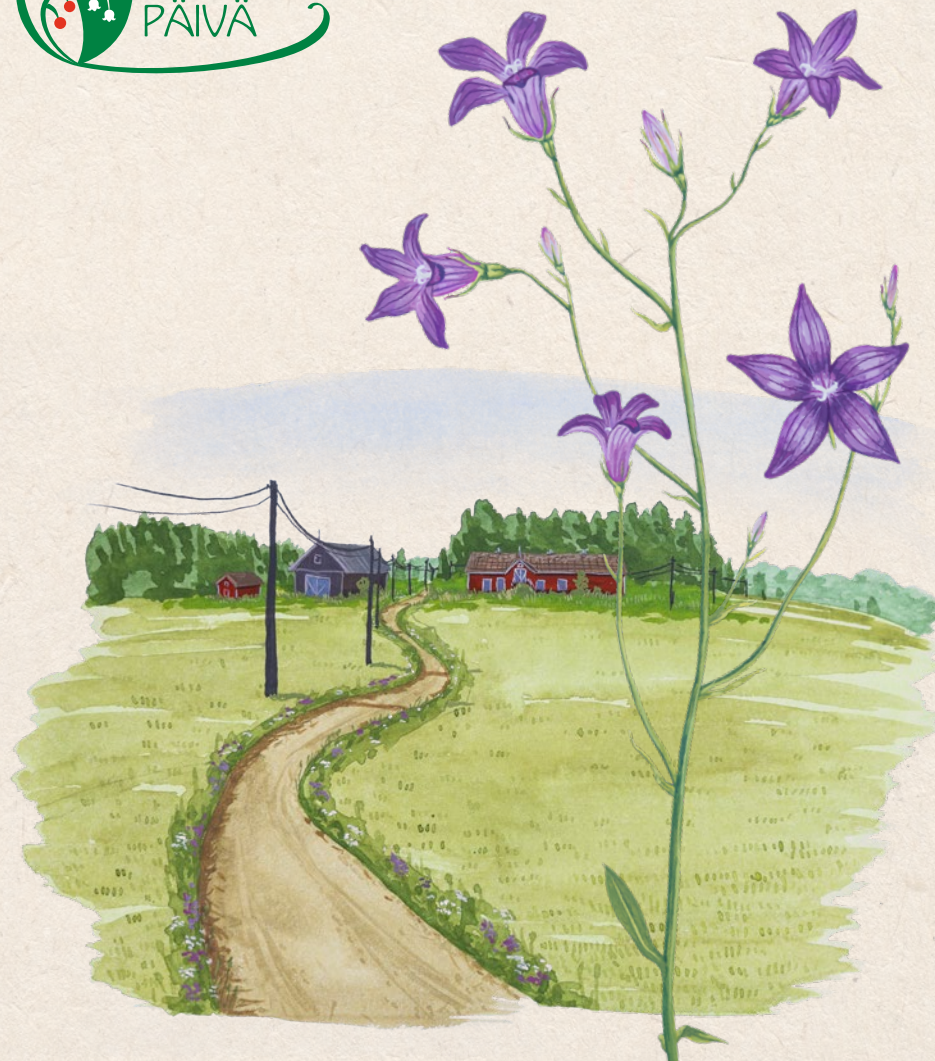
Harakankello on ilmeinen vanhakantaisen niittyviljelyn rikkakasvi. Kasvualustansa suhteen laji on melko vaatimaton ja tulee toimeen vähilläkin ravinteilla, mutta vaatii valoisuutta. Kaksivuotisena se on sopeutunut kiertoviljelyyn. Siemenvarastosta ehti kehittyä uusia kukkivia yksilöitä, kun pellot olivat säännöllisin väliajoin muutamia vuosia kesantona. Todennäköisesti harakankello runsastui heinäniljelyn yleistyessä 1800-luvun lopulla. Tätä osoittavat monet esiintymät maatilojen pellonpientareilla ja niitä vierustavilla hiekkapohjaisilla avoimilla ja lämpimillä rinnenäityillä. Kaupungin keskustojen tuntumassa näitä kelloja näkee vain harvoin. Harakankello lienee levinnyt kaakosta, jossa sen runsaus heinäpelloilla oli aikanaan ollut suurin. Myöhemmin vuosikymmeninä se on ollut runsain viimeksi

kasketuilla pelloilla Etelä-Pohjanmaalla. Rannikon tuntumassa se on harvinaisempi kuin sisämaassa ja harvinaisin aivan lounaassa.

Kesä-heinäkuussa kukkivaa harakankelloa kasvaa nykyisin etenkin niityillä, pientareilla, tienvarsilla ja kesantopelloilla. Monet suvun lajeista ovat taantuneet Suomessa kasvupaikkojen umpeutumisen vuoksi, kuten aiemmin ahoilla viihtynyt hirvenkello. Vanhakantaisen maatalouden päätyttyä useat pellot ovat kasvaneet umpeen ja pensoittuneet ja harakankellokin lienee menettänyt monia kasvupaikkojaan. Se on kuitenkin edelleen verraten yleinen, mutta harvemmin runsas. Uusia esiintymiä on syntynyt etenkin tienvarsien pientareille.

Henry Väre

KUVITUKSET: ANNA PAKKANEN, METSÄHALLITUS

HARAKANKELLO

Campanula patula

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN TEEMALAJI 2025

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄ

www.sll.fi/luonnonkukat • facebook.com/luonnonkukkiensaiva

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN JÄRJESTÄJÄT: Suomen luonnonsuojeluliitto ry; Suomen biologian seura Vanamo ry; Societas pro Fauna et Flora Fennica; Metsähallitus, Luontopalvelut; Luonnontieteellisen keskusmuseon kasvitieteen yksikkö; Suomen ympäristökeskus; Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry.

HARAKANKELLO

Campanula patula

Kartanokimalainen (Bombus hypnorum) harakankellon kukalla.

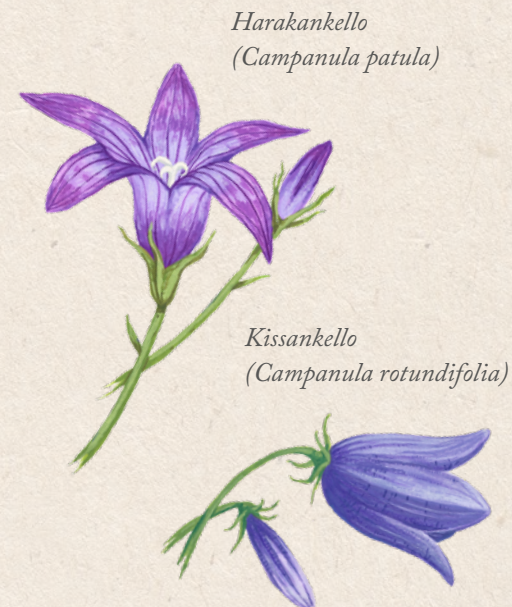
Kellot (*Campanula*) ovat kaikkien tuntemia kaksi- tai monivuotisia ruohokasveja. Suomessa kasvaa neljä alkuperäislajia, laajalti levinneet kissankello (*C. rotundifolia*) ja kurjenkello (*C. persicifolia*), lounainen varsankello (*C. trachelium*) ja tuntureiden kiirunankello (*C. uniflora*) sekä kuusi luonnonvaraistunutta tulokaslajia. Niistä ennen 1700-lukua saapuneita muinaistulokkaita ovat harakankellon (*C. patula*) ohella peurankello (*C. glomerata*), hirvenkello (*C. cervicaria*) ja vuohenkello (*C. rapunculoides*); myöhempiä uustulokkaita on kaksi, koristekasvinaikin viljelty ukonkello (*C. latifolia*) ja pohjois-amerikkalainen sammu-kello (*C. aparinoides*). Kaikki tulokkaat ovat jääneet enemmän tai vähemmän eteläisiksi, harakankellokin on Lapissa enää satunnainen.

Kaikki kellolajimme on nimetty eläinten mukaan, sellainenhan on ukonkellokin. Tätä nimitystä käytti jo Lönnrot Suomen ensimmäisessä suomenkielisessä kasviossa vuonna 1860. Muitakin nimiä oli harakankellolle tarjolla, kuten harakan hattu, harakan heinä ja harakan kukka. Muidenkin eläinten nimiä kansa oli siitä käyttänyt, kuten kissankello, koirankello ja kurenkello. Lemmenkukkana ja rakkautenkukkana harakankukka tunnettiin Suoniemen pitäjässä, joka on nykyisin osa Nokiaa. Ehkäpä niitä toiveikkaana poimittiin kosioretkille. Tieteellinen lajinimi patula viittaa sinipunaisen teriön kellon suuosan avoimuuteen, se on leveämpi kuin muilla kelloillamme. Teriö on harvoin valkoinen, kun kukan sinipunaisen värin tuotosta vastaavat geenit eivät toimi.

Harakankello on pysty, kaksivuotinen 25–80 cm korkea ja haaroavartinen. Ensimmäisenä vuonna se kasvattaa maan myötäisen lehtiruusukkeen, joka ankkuroituu maahan paalujuurella. Kukintoverso kasvaa toisena vuonna. Varsi on kalju tai se on alaosaan särmiä myöten hienosukasinen. Nyhälaitaiset lehdet ovat kierteisesti. Aluslehdet ovat tavallisesti lyhytruotisia, pitkulaisten vastapukea lapa enintään 1.5 cm leveä. Tasasoukat ruodittomat varsilehdet ovat harvassa. Haarova kukinto on viuhkomainen tai huiskilomainen. Kukat ovat kellomaisia, siirttavat

äimämaiset verhiönliuskat noin 1/3 teriön pituudesta. Kapeatyvinen pysty teriö on 20–30 mm, teriönliuskat ovat leveytensä pitempiä. Hedelmä on pysty 10-suoninen reikäluomainen kota, joka avautuu kärkipuolelta. Harakankelloa eniten muistuttavalla kissankellolla kukat ovat puhtaan sinisiä.

Aurinkoisella säällä kukat ovat viistosti ylöspäin, sateella ja öisin ne kääntyvät nuokkuviksi. Aikaisheteisyyden vuoksi kellot ovat ristipölytteisiä. Heteet tuottavat mettä ja siitepölyä heti kukan avauduttua, mutta emien kehittyttyä meden tuotanto kaksinkertaistuu, ja mesi muuttuu sokerisemmaksi. Se on tehokas tapa varmistaa suvullinen lisääntyminen. Kukissa vierailee etenkin kimalaisia ja perhosia.

*Harakankello
(Campanula patula)*

*Kissankello
(Campanula rotundifolia)*